HMS Maidstone

Gerard Ouweneel

Zeur ik naar oordeel van jonge(re) vogelaars te vaak over De Beer? Daarop lijkt het wel. In Breskens hoorde ik iemand eens wat meesmuilend tegen een maat zeggen: 'Nu staan ze weer over De Beer te praten ... !' Wat later merkte Martin Benard op: 'Met Ben heb je het nogal eens over De Beer. Het moet daar wel heel bijzonder zijn geweest.' En nu weer Jacques die via e-mail laat weten: 'Ik zie en hoor het thema De Beer tenslotte nogal eens bij je terugkeren.' Omdat Jacques grossiert in fijnzinnige understatements, is die kanttekening veelzeggend.

Dertig jaar geleden, op 1 januari 1975, werd de Stichting De Beer opgeheven. Het gebied zelf was al jaren eerder geliquideerd. In 1956 kwam het Rotterdamse gemeentebestuur daarvoor met de snode plannen voor het voetlicht. De wijze waarop Rotterdam toen over de bezwaren van de nog in de kinderschoenen staande milieulobby heenwalste, heeft mij afkerig gemaakt van het politieke bedrijf. Als je nu een politicus al 'babbeldebabbeldebabbel' hoort oreren, ergert het dat zo'n figuur ervan uitgaat dat zijn toehoorders zó stom zijn, dat ze geloven hetgeen hij hun op de mouw speldt, waar is. Maar goed, een halve eeuw geleden kreeg Rotterdam de lichten al gauw op groen voor de plannen en ging de stad aan de gang. Snel en grondig!

Zes jaar later resteerde van De Beer niet veel meer dan de zeereep. Anno 2005 betekent herinneringen hebben aan een ongeschonden De Beer en zijn vogels, dat de persoon dik over de zestig moet zijn. Waarvan acte. Aan de binnenzijde van hun ogen koesteren deze lieden de beelden die het netvlies opsloeg. Verder moeten ze het doen met het zeventig jaar oude boek 'Het Vogeleiland', wat foto's, tijdschriftartikelen en van ontmoetingen binnen de krimpende kring veteranen die er óók waren en die hùn beelden en herinneringen met zich meedragen. Wellicht brachten ze een paar uren door in het Amsterdamse Stadsarchief. In dat fraaie gebouw aan de Amsteldijk kwam het archief van De Beer terecht. Bij ons eerste bezoek bleven de ogen nauwelijks droog. Foto's van mannen als Frans Kooymans, Jan van Tussenbroek, Karel Schot en Simon de Waard stelden ons in staat vroegere excursies opnieuw te beleven. Tijdens de uren van weemoed boven een tafel vol met die foto's, was tegenover ons een meisje in de weer met archiefstukken die de omvang van het dossier 'De Beer' vele malen overtroffen. Met alle onschuld van de wereld in haar fraaie blauwe ogen bekende ze materiaal te verzamelen voor een tentoonstelling over de historie van de prostitutie in Amsterdam.

Per definitie is de vraag 'Was het daar echt zo bijzonder' niet tot tevredenheid te beantwoorden. Natuurlijk, de melkweg van kustbroedvogels, de kolonie Grote Sterns bij de Zuidpier. Drommen Kluten, Bontbekplevieren, Strandplevieren en Dwergsterns, die tijdens de gloriejaren broedden in aantallen die thans van een andere wereld zijn. En vanzelfsprekend een betoog over de augustusexcursies voor Morinelplevieren. Maar er is meer, moeilijker over te brengen via woorden. Hoe uit te leggen de ambiance van een landschap, de ruimte, stilte en de zee? Het was allemaal nog Nederland van vroeger. En dan was er ook avontuur te beleven. Dat zal ik nader uiteenzetten.

Om anno 2005 in de vloedlijn nog iets verrassends te vinden, moet men van goeden huize komen. Van Cadzand tot Schiermonnikoog wijzen zware bandensporen erop dat 4WD-berijders iedere tijslag vlijtig controleren. Een halve eeuw terug niet, zeker op De Beer, waar naar onze beleving niemand de vloedlijn afsnuffelde. Wij wel en niet zonder succes. In het winterhalfjaar op het strand op zoek naar Strandleeuweriken en Sneeuw-

Historisch plaatje van de strandvlakte 'Het Breed' op De Beer met zoutminnende planten, waaronder Zeekraal. Dit terrein was destijds zeer geliefd bij de Morinelplevieren in de broedtijd.
Foto: Jan P. Strijbos/Fotoarchief Stichting Het Vogeljaar.

gorzen en over zee speurend naar jagers, genten en vaaltjes, was er best tijd voor de veek. Mijn zuster Iek ging uitsluitend daarvoor mee. Gelijk zee-vogelaars een goede neus hebben voor een puike dag aan de kust, had zij er eentje voor lucratieve strandvonderij. Eens, najaar 1959, vond ze een complete parachute. Van de zijde fabriceerde ze petticoats en er kwamen ook twee eigenbouw-tenten, waarvan in ieder geval eentje tot voor kort dienst deed. Dat was trouwens toch een voordelige zaterdagmiddag. Op de terugweg naar Rotterdam bezweken de Vespascooters bijna onder de spullen, waarbij een aantal fraaie mandflessen, die nu nog menig interieur opsieren.
Het spannendst was de flessenpost, waarvan ik mij afvraag of anno 2005 deze vorm van communicatie nog in zwang is. Toen wel. En hoe? Soms wel meer dan één fles met brief per excursie. Iek controleerde iedere fles, daarmee het idee voedend juist voor die brieven mee te gaan. Eens kwam het tot een levendige correspondentie met een eenzame schepeling. Over de inhoud gaf Iek geen woord prijs. Toen de PTT vervolgens ter attentie van Iek vanuit verschillende havenplaatsen verzonden pakketten ging afleveren gevuld met exclusief textiel, werden mijn ouders nieuwsgieriger. Want de meeste schepen op deze wereld komen wel eens in Rotterdam. Na weer een zending kondigde Iek aan dat dit inderdaad stond te gebeuren. Tot opluchting van mijn ouders deelde ze tegelijkertijd mede van verdere contacten af te zien. De reden was een bijgesloten pasfoto met daarop een woest ogende oosterling, die ernaar uitzag dat geen zee hem te hoog ging. Is de werkelijkheid soms niet te absurd om te bedenken? Een andere keer lag hoog in de vloedlijn een stevig toegeknoopt pakket brieven, gericht aan een opvarende van HMS Maidstone van de Royal Navy. Ik liet ze daar. 's Avonds over de vondst vernemend, opperde zuster Iek een prikkelend en dus intrigerend amoureus drama, waarvan ze de details begeerde te kennen. Een tiener, nietwaar? Voor de volgende excursie reserveerde Iek alvast de buddyseat van de Vespa. De zaterdag daarop lag het pakketje er nog. Zelf zeer gesteld op haar privacy, zweeg Iek over de inhoud van de brieven. Nu komt het, Hollywood zou het niet kunnen verzinnen. Niet lang daarna meerde het bewuste Britse oorlogsschip af aan de Rotterdamse Parkkade. Mèt de brieven en vergezeld door een vriendin meldde Iek zich bij de commanderende officier. Ten overvloede de vermelding dat Iek mijn ouders pas achteraf inlichtte over haar descente - wie signaleert dat mijn zuster niet vrij was van een zekere eigengereidheid, heeft van mij geen oppositie te duchten. Maar goed, de schepeling werd omgeroepen met: 'A mermaid has come to see you'. Aan dek gekomen, was voor hem de situatie omhuld door mystificaties. Geconfronteerd met zijn aan de golven toevertrouwde liefdesverdriet, keek hij als iemand die wordt beschoten vanuit een hinderlaag. Het gelach en de geestigheden van zijn collega's moeten hem altijd zijn bijgebleven.
Neen, terugdenkend aan De Beer zijn het allereerst het landschap en de vogels. Maar er was meer te beleven ... !